

ТАҚРИЗИ

**муқарризи расмӣ ба диссертатсияи Бобозода Зебо Абдукарим
дар мавзуи “Шуури иқтисодӣ ва роҳҳои тақмили он дар ҷомеаи
муосири Тоҷикистон” (таҳлили иҷтимоӣ-фалсафӣ) барои
дарёфти дараҷаи илмӣ номзоди илмҳои фалсафа аз рӯйи
иҷтисоси 6.3.7 – Фалсафаи иҷтимоӣ. (илмҳои фалсафа)**

Мутобиқати мавзӯ ва муҳтавои диссертатсия ба шиносномаи иҷтисоси илмӣ. Диссертатсияи барои тақриз пешниҳодшуда ба яке аз масъалаҳои муҳими фалсафаи иҷтимоӣ – таҳқиқи моҳият, хусусиятҳо ва нақши шуури иқтисодӣ ҳамчун шакли шуури ҷамъиятӣ бахшида шудааст. Дар он масъалаҳои ташаккул, рушд ва роҳҳои тақмили шуури иқтисодӣ дар шароити ҷомеаи муосири Тоҷикистон дар заминаи таҳлили иҷтимоӣ-фалсафӣ мавриди баррасии амиқ қарор гирифтаанд.

Таҳлили назариявӣ методологӣ ва асоснок намудани шуури иқтисодӣ ҳамчун шакли мушаххаси шуури ҷамъиятӣ яке аз масъалаҳои муҳим ва афзалиятноки фалсафаи иҷтимоии муосир ба шумор меравад. Омӯзиш ва таҳлили диссертатсия нишон медиҳад, ки унвонҷӯ аз иҷрои ин вазифаи илмӣ бо муваффақият баромада, масъалаҳои матраҳшударо дар заминаи таҳлили амиқи иҷтимоӣ-фалсафӣ мавриди баррасӣ қарор додааст.

Шиносоӣ бо диссертатсия нишон медиҳад, ки муҳтаво, тарзи масъалагузорӣ ва баррасии масъалаҳо дар бобҳо ва зербобҳо, истифодаи дурусти категорияҳо ва мафҳумҳои фалсафаи иҷтимоӣ, муайян намудани объект ва предмети таҳқиқот, инчунин навиштаҳои илмӣ пешниҳодшуда аз он шаҳодат медиҳанд, ки диссертатсияи Бобозода Зебо ба талаботи шиносномаи иҷтисоси илмӣ 6.3.7 – Фалсафаи иҷтимоӣ, ки аз ҷониби Комиссияи олии аттестатсионии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон тасдиқ гардидааст, пурра мутобиқат менамояд.

Муҳимии мавзуи таҳқиқ. Муҳимияти мавзуи таҳқиқ, бешубҳа, асоснок мебошад, зеро дар шароити ташаккули равандҳои сифатан нави муносибатҳои иҷтимоӣ иқтисодӣ зарурати таҳқиқи омилҳои таъминкунандаи рушди устувор ва таҳкими ин равандҳо рӯз аз рӯз бештар мегардад. Шуури иқтисодӣ аз ҷумлаи чунин масъалаҳои муҳим ба ҳисоб меравад, зеро воқеияти иҷтимоии муосир ба таври возеҳ нишон медиҳад, ки бе тағйир додани шуур ва тафаккури иқтисодии субъектҳои фаъолияти хоҷагидорӣ татбиқи иқтисодиёти инноватсионӣ, рақамикунонии соҳаҳои гуногуни ҳаёти ҷамъиятӣ ва таъмини рушди устувори иқтисодӣ ғайриимкон мебошад.

Вобаста ба ин, диссертант дуруст таъкид менамояд, ки ҳастии иқтисодӣ ҳамчун ҷузъи таркибии ҳастии ҷамъиятӣ мутобиқ ба ҳадафҳои стратегии рушди ҷомеа пайваستا дар ҳолати ташаккул ва тақомул қарор дорад. Ин ҳолат аз як

тараф ба мураккабии моҳият, сохтор ва сатҳҳои шуури иқтисодӣ вобаста бошад, аз ҷониби дигар, то имрӯз на ҳамаи муҳаққиқон шуури иқтисодиро ҳамчун шакли мустақили шуури ҷамъиятӣ эътироф намудаанд. Маҳз ҳамин ҳолат зарурати таҳқиқи амиқи иҷтимоӣ-фалсафии масъалаи мазкурро бештар таъкият мебахшад.

Дар ин робита, бояд зикр намуд, ки мавзӯи шуури иқтисодӣ ҳамчун инъикоскунандаи ҳастии иқтисодӣ ба масъалаи нисбатан фарохтар – диалектикаи ҳастии ҷамъиятӣ ва шуури ҷамъиятӣ иртиботи зич дорад. Дар ин замина, унвонҷӯ дуруст таъкид менамояд, ки то солҳои охири асри XX дар гурӯҳбандии шаклҳои шуури ҷамъиятӣ шуури иқтисодӣ ҳамчун шакли мустақили шуури ҷамъиятӣ мавқеи мушаххас надошт. Танҳо аз охири асри XX ва ибтидои асри XXI дар натиҷаи баҳсҳои тӯлонӣ миёни муҳаққиқони соҳаҳои иқтисод ва фалсафа, мафҳуми «шуури иқтисодӣ» тадриҷан ҷойгоҳи илмӣ худро пайдо намуда, ҳамчун яке аз шаклҳои мустақили шуури ҷамъиятӣ эътироф гардид.

Дар диссертатсия шуури иқтисодӣ ҳамчун сатҳи олии инъикоси психикии ҳастии иқтисодии мураккаб ва пуриштилоф арзёбӣ гардида, он ҳамчун маҷмуи тасаввурот, мафҳумҳо, ғояҳо ва дидгоҳҳои тавсиф мешавад, ки бар пояи арзишҳои иқтисодӣ ва иҷтимоӣ психологӣ ташаккул ёфта, ҳамчун танзимгари рафтор ва фаъолияти иқтисодии субъектҳои иҷтимоӣ амал менамояд. Дар ин замина, диссертант таҷрибаи бунёди иқтисодиёти миллиро дар даври соҳибистиклолӣ мавриди таҳлил қарор дода, ба хулоса омадааст, ки татбиқи ҳар гуна лоиҳаҳои бузург ва хурди иқтисодӣ дар доираи меъёрҳо ва арзишҳои муайяни иҷтимоӣ амалӣ гардида, онҳо бо дарназардошти ҳадафҳои стратегии рушди ҷомеа ва таъмини зиндагии шоистаи аҳоли таҳия ва татбиқ мешаванд.

Дарачаи асосноккунии гузоришҳои илмӣ ва хулосаи пешниҳодҳои дар диссертатсия ироашуда. Таҳлили диссертатсия нишон медиҳад, ки муаллиф зимни таҳқиқи мавзӯи мазкур аз доираи васеи сарчашмаҳои илмӣ ва қорҳои таҳқиқотии олимони ватанӣ ва хориҷӣ истифода намудааст. Манбаъҳои истифодашуда масъалаҳои марбут ба моҳият, хусусият ва нақши шуури иқтисодиро аз дидгоҳҳои гуногуни илмӣ мавриди баррасӣ қарор дода, барои асоснок намудани масъалаҳои таҳқиқшаванда заминаи муътамади назариявиро фароҳам овардаанд. Ин аз он шаҳодат медиҳад, ки диссертант аз рӯйқардҳои муосири назариявии илми ҷаҳонӣ огоҳ буда, натиҷаҳои таҳқиқоти олимони ватаниро дар заминаи онҳо дарк, таҳлил ва арзёбӣ намудааст.

Қобили зикр аст, ки дар диссертатсия санадҳои меъёрии ҳуқуқии Ҷумҳурии Тоҷикистон, инчунин стратегияҳо, концепсияҳо ва барномаҳои давлатӣ оид ба рушди иқтисодиёти миллии ҳамчун заминаи ҳуқуқию меъёрии таҳқиқот мавриди истифода қарор гирифтаанд. Ин равиш арзиши назариявӣ ва амалии таҳқиқотро таъкият бахшида, ба асоснокии хулосаҳои пешниҳодшуда

мусоидат намудааст. Истифодаи зиёда аз 190 номгӯи адабиёти илмӣ аз фарогирии васеи заминаи назариявии таҳқиқот ва ҷавобгӯ будани он ба талаботи корҳои диссертатсионӣ шаҳодат медиҳад.

Методологияи таҳқиқот пайгирона ва муназзам татбиқ гардидааст. Дар раванди таҳқиқ усулҳои диалектикӣ, таърихӣ мантикӣ, таҳлили муқоисавӣ, таҳлили системавӣ ва дигар усулҳои маъмули таҳқиқоти илмӣ ба таври ҳамгиро истифода шудаанд. Ба андешаи мо, натиҷаҳо ва хулосаҳои диссертатсия мантиқан аз таҳлилу баррасии сарчашмаҳои илмӣ ва маводи таҳқиқотӣ бармеоянд ва тавсияҳои амалии пешниҳодшуда ба воқеияти иҷтимоӣ иқтисодии ҷомеаи муосири Тоҷикистон мутобиқ мебошанд.

Ҷолиби таваҷҷуҳ аст, ки нуктаҳои асосии ба ҳимоя пешниҳодшуда, ки аз чор банди аз лиҳози мантикӣ ба ҳам алоқаманд иборат мебошанд, аз муҳтавои асосии диссертатсия маншаъ гирифта, ҳар яке ҷанбаҳои муҳимми мавзӯи таҳқиқро фаро мегирад ва натиҷаҳои асосии илмӣ бадастомадаро ба таври возеҳ инъикос менамояд.

Дарачаи наwgонии натиҷаҳо дар диссертатсия ва нуктаҳои илмие, ки ба ҳимоя пешниҳод мешаванд. Шиносоӣ бо қори илмӣ нишон дод, ки наwgонии умдаи диссертатсия дар гузориши мавзӯи таҳқиқот зухур меёбад, зеро дар фалсафаи иҷтимоии ватанӣ бори аввал моҳият, таркиб, вазъ, паёмад ва мушкилиҳои ташаккули шуури иқтисодӣ мавриди таҳлили иҷтимоӣ-фалсафӣ қарор дода шудааст.

Наwgонии диссертатсияро дар нуктаҳои зерин мушаххас намудан мумкин аст:

- дар заминаи омӯзиши ҷанбаҳои таърихӣ пайдоиш ва инкишофи шуури иқтисодӣ хусусиятҳои ташаккули он дар таърихи фалсафа нишон дода шудааст;
- дар натиҷаи таҳлилу баррасиҳо шуури иқтисодӣ ҳамчун объекти омӯзиши фалсафаи иҷтимоӣ муайян гардидааст;
- гузариш ба муносибатҳои иқтисодӣ бозорӣ ҳамчун зарурияти объективӣ таърихӣ ва таҷрибаи нодири Тоҷикистон оид ба ислоҳоти иқтисодӣ, қабул ва амалигардонии стратегияҳои миллӣ, барномаҳои давлатӣ ҳамчун омили асосии тағйирёбии шуури иқтисодӣ мавриди арзёбии илмӣ қарор дода шудааст;
- мазмун ва моҳияти падидаи шуури иқтисодӣ дар қаринаи раванди ҷаҳонишавӣ ва бунёди ҷомеаи иттилоотӣ таҳлил гашта, чунин падидаҳо ба мисли “иқтисодиёти рақамӣ”, “иқтисодиёти сабз”, “хизматрасониҳои рақамӣ”, “ҳисоббаробаркунии рақамӣ” ва ғайраҳо мавриди омӯзиш ва таҳлили иҷтимоӣ-фалсафӣ қарор дода шуда, хулосаву пешниҳодҳо қорбаст гаштаанд;
- дар натиҷаи таҳлили иҷтимоӣ фалсафӣ тамоюлоту мушкилиҳои ташаккули шуури иқтисодӣ омӯхта шуда, роҳҳои пешгирӣ намудани хатару

тахдидҳо дар ҳастии иқтисодии ҷомеаи муосири тоҷикистонӣ ва баъзе роҳҳои ҷилавгирии онҳо нишон дода шудаанд.

Саҳми шахсии доктараби дарёфти дараҷаи илмӣ. Ташҳиси диссертатсия нишон дод, ки ҳадафҳо ва вазифаҳои омӯзиш, санҷиши манбаъҳои иттилоот, муайян кардани объект ва предмети таҳқиқот, муқаррар намудани масъалаҳои асосии таҳқиқот, коркард ва тафсири маълумоти бадастомада, муқаррароти назариявӣ ва методологӣ, тавсияҳо ва хулосаҳои дар диссертатсия овардашуда натиҷаи таҳқиқоти мустақилонаи доктараб маҳсуб меёбад.

Дараҷаи эътимоднокии натиҷаҳои таҳқиқот аз дақиқӣ ва эътимоднокии маълумоти истифодашуда, ҳаҷми кофии маводи илмӣ-таҳқиқотӣ, коркарди илмӣ натиҷаҳои бадастомада, инчунин аз интишороти илмӣ муаллиф бармеояд. Эътимоднокӣ ва саҳеҳияти натиҷаҳои илмӣ бо истифодаи доираи васеи сарчашмаҳои илмӣ бозэтимод, риояи муносибати муназзами методологӣ, таҳлили ҳамаҷонибаи объекти таҳқиқот ва татбиқи маҷмӯи усулҳои умумии илмӣ ва махсуси соҳавӣ таъмин гардидааст.

Хулосаҳо ва тавсияҳои пешниҳоднамудаи муаллифи диссертатсия ба натиҷаҳои таҳлили амиқи назариявӣ ва амалии масъалаи таҳқиқшаванда асос ёфта, аз муҳтавои таҳқиқот мантиқан бармеоянд. Онҳо дорои асоснокии илмӣ буда, метавонанд дар таҳқиқоти минбаъдаи фалсафаи иҷтимоӣ ва инчунин дар амалияи тақмили шуури иқтисодӣ дар ҷомеаи муосири Тоҷикистон мавриди истифода қарор гиранд.

Наشري натиҷаҳои таҳқиқ аз рӯи мавзӯи диссертатсия. Натиҷаҳои асосии таҳқиқот ва муҳтавои диссертатсия дар 6 мақолаи илмӣ инъикос ёфтаанд. Аз ҷумла, 4 мақола дар маҷаллаҳои илмӣ тақризшавандаи аз ҷониби Комиссияи олии аттестатсионии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон эътирофшуда ва 2 мақолаи дигар дар маводи конференсияҳои ҷумҳуриявӣ илмӣ-амалӣ ба нашр расида, ба муҳокимаи ҷомеаи илмӣ пешниҳод гардидаанд.

Сохтор ва ҳаҷми диссертатсия. Шиносоӣ бо сохтори диссертатсия нишон медиҳад, ки он аз муқаддима, се боб, шаш зербоб, хулоса, тавсияҳои амалӣ ва рӯйхати адабиёти истифодашуда иборат мебошад. Ҳаҷми умумии диссертатсия 168 саҳифаро ташкил медиҳад. Сохтор ва ҳаҷми диссертатсия ба талаботи муқаррарнамудаи Комиссияи олии аттестатсионии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон оид ба корҳои диссертатсионӣ барои дарёфти дараҷаи илмӣ номзади илмҳои фалсафа пурра мутобиқат менамояд.

Арзёбии мазмуни диссертатсия ва дараҷаи ба итмом расидани он. Бояд зикр намуд, ки муҳтавои бобҳо ва зербобҳои диссертатсия дар автореферат ба таври пурра ва пайдарҳам инъикос гардидааст.

Боби якуми диссертатсия «**Ҷанбаҳои таърихӣ ва методологии таҳқиқи шуури иқтисодӣ**» ном дошта, он аз ду зербоб иборат мебошад. Зербоби якум,

«Ташаккули ғояи шуури иқтисодӣ дар таърихи фалсафа» ном дошта, дар ин ҷо муаллиф марҳилаҳои асосии ташаккули ғояи шуури иқтисодиро мавриди таҳлилу баррасӣ қарор додааст. Зербоби дуюм **«Шуури иқтисодӣ: моҳият, дараҷа ва унсурҳои сохтори он»** ном гузорӣ шуда, дар он падидаи шуури иқтисодӣ ҳамчун шакли шуури ҷамъиятӣ аз лиҳози илмию методологӣ асоснок карда шудааст. Қобили қайд аст, ки дар ҳамин зербоб Бобозода З.А. ба адабиёти мавҷудаи ватанию хориҷӣ така намуда, дараҷа ва унсурҳои сохтори онро муайян намудааст.

Боби дуюми диссертатсия **«Таъсири ҷаҳонишавӣ ва фанновариҳои иттилоотӣ ба раванди ташаккул ва рушди шуури иқтисодӣ»** ном дорад ва он аз ду зербоб иборат аст. Дар зербоби аввали боби мазкур уновонҷӯ масъалаи тағйирёбии тасаввур оид ба мазмун ва мундариҷаи шуури иқтисодӣ дар шароити ҷаҳонишавӣ ва бунёди иқтисодиёти рақамӣ ба риштаи қазовати илмӣ кашида ақидаҳои илмӣ ҷолиб баён намудааст, ки аз сатҳи шоистаи донишҳои назариявию методологии уновонҷӯ дарак медиҳад. Дар зербоби дуюми боби мазкур муаллиф ҳамчунин зарурияти дарки ҷанбаҳои иҷтимоӣ-фалсафии шуури иқтисодиро дар раванди ташаккул ва рушди иқтисодиёти инноватсионӣ мавриди баррасӣ қарор додааст. Зикр гаштааст, ки дар шароити бунёди иқтисодиёти инноватсионӣ нақши сармояи инсонӣ боло рафта, аз субъектҳои хоҷагидорӣ сатҳи баланди дониш, ҷаҳонбинии илмӣ, таҷриба, маҳорату малакаро тақозо менамояд. Аз ин лиҳоз, тавре муаллифи диссертатсия таъкид намудааст, таҳлили иҷтимоӣ-фалсафии нақши омили инсонӣ яке аз масъалаҳои муҳим ба ҳисоб меравад. Таҳлилу омӯзишҳои диссертантро ба ҳулоса овардааст, ки фалсафаи иҷтимоӣ ҷанбаҳои онтологӣ, гносеологӣ, аксиологӣ, сотсиологӣ ва идеологии ташаккул ва рушди шуури иқтисодиро меомӯзад.

Боби сеюми диссертатсия **«Таҷрибаи Ҷумҳурии Тоҷикистон оид ба ташаккул ва тақомули шуури иқтисодӣ дар шароити соҳибистиклолӣ»** номгузорӣ гаштааст, ва он аз ду зербоб иборат мебошад. Зербоби аввал **«Ислоҳоти иқтисодиёти миллӣ омили муҳимтарини тағйирёбии шуури иқтисодӣ дар даврони соҳибистиклолӣ»** ва зербоби дуюм **«Тамоюлот, мушкилиҳо ва роҳҳои тақмили шуури иқтисодӣ дар ҷомеаи муосири Тоҷикистон»** ном дошта дар онҳо таҷрибаи ислоҳоти иқтисодиёти миллӣ дар даврони соҳибистиклолии Тоҷикистонро таҳқиқ намуда, кӯшиш ба харҷ додааст, ки таъсири онро ба вазъ ва паёмадҳои ташаккули шуури нави иқтисодӣ муайян номояд. Дар ин масир, диссертант мушкилиҳо ва тамоюлоти рушди шуури иқтисодиро дар шароити бунёди иқтисодиёти рақамӣ ба таври зайл нишон додааст.

Бояд зикр кард, ки муҳтавои таҳқиқот дар диссертатсия ва автореферат оварда шудааст. Аз ин рӯ, мо аз баёни муфассали онҳо дар тақризи мазкур

худдорӣ намуда, танҳо қайд менамоем, ки унвонҷӯ дар ҳар як зербоб ба ҳадаф ва вазифаҳои пешгузоштаи таҳқиқот ноил гардидааст.

Нуктаҳои асосии ба ҳимоя пешниҳодшуда мушаххас, мантиқан пайдарҳам ва бо забони илмӣ баён шудаанд. Натиҷаҳо ва хулосаҳои пешниҳоднамудаи диссертант маҳсули таҳқиқоти мустақилонаи ӯ буда, дарки назариявӣ ва методологии масъалаи таҳқиқшавандаро густариш медиҳанд ва аҳамияти муайяни илмӣ доранд. Қобили зикр аст, ки ҳар як нуктаи ба ҳимоя пешниҳодшуда бевосита аз муҳтавои диссертатсия маншаъ гирифта, бо далелҳо, таҳлилҳои илмӣ ва хулосаҳои асоснок ба таври кофӣ исбот гардидааст.

Аҳамияти илмӣ, амалӣ ва иҷтимоии диссертатсия. Аҳамияти илмӣ-назариявӣ ва амалии таҳқиқот, пеш аз ҳама, дар он ифода меёбад, ки муаллиф қонунияти рушди ҷомеаро дар заминаи робитаи мутақобилаи ҳастии ҷамъиятӣ ва шуури ҷамъиятӣ мавриди таҳқиқ қарор дода, ба хулоса омадааст, ки ҳар як марҳилаи рушди воқеияти иҷтимоӣ дарки хоси худро аз ин воқеият ташаққул медиҳад. Ҳастии иқтисодӣ ҳамчун ҷузъи таркибии ҳастии ҷамъиятӣ дар ин раванд нақши муҳим дошта, тағйироти фароғири он ба мазмун ва муҳтавои шуури ҷамъиятӣ таъсир расонида, барои ташаққули шаклҳои нави он замина фароҳам меорад. Шуури иқтисодӣ яке аз чунин шаклҳо буда, дар шароити рушди иқтисоди миллӣ ва тавсеаи муносибатҳои иқтисодии муосир ба омили муҳими таъмини рушди устувори ҷомеа табдил ёфтааст.

Аҳамияти илмӣ-назариявии таҳқиқот ҳамчунин дар он зоҳир мегардад, ки ғояҳо ва хулосаҳои илмӣ пешниҳоднамудаи муаллиф дар доираи фалсафаи иҷтимоӣ ба масъалаи шуури иқтисодӣ аз дидгоҳи нав нигариста, барои бознигари баъзе тасаввуроти анъанавӣ оид ба шаклҳои шуури ҷамъиятӣ замина фароҳам меоранд. Ин равиш ба дарки воқеъбинона ва таҳқиқи амиқтари масъалаҳои марбут ба шуури ҷамъиятӣ мусоидат намуда, аҳамияти назариявии диссертатсияро таъкият мебахшад.

Таҳлилу омӯзиши диссертатсия инчунин нишон медиҳад, ки муҳтавои асосӣ, натиҷаҳо ва хулосаҳои таҳқиқот дар мақолаҳои илмӣ муаллиф ва маърузаҳои ӯ дар конференсияҳои илмӣ-назариявии ҷумҳуриявӣ ва байналмилалӣ инъикос ёфта, бо мазмун ва муҳтавои диссертатсия мутобиқати комил доранд.

Мутобиқати барасмиятдарории диссертатсия ба талаботи Комиссияи олии аттестатсионии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон. Диссертатсия тибқи талаботи Комиссияи олии аттестатсионии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон ба таври пурра ва дуруст ба расмият дароварда шудааст. Зимни таҳияи он доктараби дараҷаи илмӣ талаботи «Дастурамал оид ба тартиби барасмиятдарории диссертатсия, автореферати диссертатсия ва дигар маводи илмӣ», ки бо фармоиши раиси Комиссияи олии

аттестатсионии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 27 декабри соли 2024, №493 тасдиқ шудааст, пурра ба инобат гирифтааст.

Автореферати диссертатсия, ки мазмунан аз худи таҳқиқот бармеояд, ба талаботи «Тартиби додани дараҷаҳои илмӣ», ки бо қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 30 июни соли 2021, №267 тасдиқ гардидааст, комилан мутобиқат менамояд.

Эродҳо нисбат ба мазмуну муҳтавои диссертатсия. Бо вучуди баҳои мусбате, ки дар тақриз баён гардид, дар диссертатсияи мавриди назар баъзе камбудихо, ҳолатҳои баҳсталаб ва иштибоҳоти имлоӣ ва грамматикӣ ба назар мерасанд, ки онҳоро метавон дар нуқтаҳои зерин ифода намуд:

1. Диссертант дар зербоби дуоми боби якум ҳангоми баррасии моҳият ва сохтори шуури иқтисодӣ баъзе мафҳумҳои хоси мавзӯро мавриди истифода қарор додааст. Бо вучуди ин, шарҳ ва тавзеҳи ин мафҳумҳо дар сатҳи кофӣ назариявӣ анҷом дода нашудааст. Агар ба ин мафҳумҳо тавзеҳи амиқтар ва робитаи онҳо бо низоми умумии шуури ҷамъиятӣ дода мешуд, саҳми таҳқиқотчи дар таҳлили иҷтимоӣ-фалсафии масъала боз ҳам возеҳтар ва асосноктар мегардид.

2. Ҳангоми таҳлили ҷанбаҳои назариявии мавзӯ диссертант бештар ба ақидаҳои мутафаккирони гузашта таъя намуда, ба андеша ва мавқеи файласуфон ва иқтисоддонҳои муосири ватанӣ камтар тавачҷуҳ зоҳир кардааст. Дар сурате ки истифодаи васеътари манбаъҳои муосири миллӣ метавонист таҳлилро воқеъбинона, мутаваззин ва ба шароити имрӯзаи рушди илми ватанӣ наздиктар гардонад.

3. Дар зербоби якуми боби дуюм ислоҳоти иқтисодӣ ҳамчун заминаи тағйирёбии шуури иқтисодии ҷомеаи муосири Тоҷикистон мавриди баррасӣ қарор гирифтааст, вале, ба назари мо, ҷанбаҳои иҷтимоӣ-фалсафии ин раванд ба таври кофӣ таҳлил нашудааст. Аз ҷумла, таъсири он ба шаклгирии тафаккури иқтисодии аъзои ҷомеа ва тағйироти арзишҳои иҷтимоӣ бештар шарҳу тавзеҳро тақозо менамояд. Дар ин қисмат истифодаи васеътар ва пайгириҳои категорияҳои фалсафаи иҷтимоӣ метавонист таҳлилро боз ҳам амиқтар ва асосноктар гардонад.

Эродҳо ва камбудихои зикршуда, дар маҷмӯъ, аҳаммияти назариявӣ ва амалии диссертатсияи мазкурро коҳиш намедиханд ва ба муҳтавои умумии кори илмӣ таъсири ҷиддии манфӣ намерасонанд.

Дар маҷмӯъ, диссертатсияи Бобозода Зебо Абдукарим дар мавзӯи «Шуури иқтисодӣ ва роҳҳои тақмили он дар ҷомеаи муосири Тоҷикистон» (таҳлили иҷтимоӣ-фалсафӣ) аз рӯйи ихтисоси 6.3.7 – фалсафаи иҷтимоӣ ҳамчун таҳқиқоти илмӣ ба анҷом расида арзёбӣ мегардад. Кори мазкур дар сатҳи баланди илмӣ иҷро гардида, ба талаботи бандҳои 31, 33, 34 ва 35-и «Тартиби

додани дараҷаҳои илмӣ», ки бо қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 30
июни соли 2021, №267 тасдиқ шудааст, мутобикат менамояд.

Муаллифи диссертатсия сазовори дарёфти дараҷаи илмӣ номзади илмҳои
фалсафа аз рӯйи ихтисоси зикршуда мебошад.

Муқарризи расмӣ:

номзади илмҳои фалсафа, дотсенти
кафедраи умумидонишгоҳии сиёсатшиносӣ,
сардори маркази иттилоот ва таҳлили

Муассисаи давлатии таълимии

«Донишгоҳи давлатии Хучанд ба
номи академик Бобочон Ғафуров»

«02» 10 соли 2026

Ҳодибоев Ф. А.

Суроға: Ҷумҳурии Тоҷикистон,

ш.Хучанд, маҳ. 18, бинои 33, хучраи 1-2

Тел.: 92-888-46-05

Почтаи электронӣ: Faridun84.84@mail.ru

Имзои Ф.А.Ҳодибоевро тасдиқ мекунам:

Сардори Раёсати кадрҳо ва корҳои махсуси

МДТ «Донишгоҳи давлатии Хучанд ба

номи академик Бобочон Ғафуров»

Сайдуллозода З.С.

Суроға: 735700, Ҷумҳурии Тоҷикистон,

ш. Хучанд, гузаргоҳи Мавлонбеков 1.

Тел.: 83422 (6-52-73)

Сомонаи расмӣ: hgu.tj